

Jos kaikki puhuisivat englantia, maailma olisi parempi paikka

”Tiedepolitiikka näivettää suomen kielen”, otsikoi Helsingin Sanomat (17.1.). Lehden Vieraskynä-kirjoituksessa vaadittiin suomelle enemmän arvoa tiedemaailmassa, jossa erityisesti englanninkielinen julkaiseminen on yleistynyt. Hesarissa ilmaistu huoli on yleinen ja siitä on puhuttu jo vuosien ajan: tieteestä olisi enemmän kansalle ja kielelle hyötyä, jos sitä julkaistaisiin kansallisella kielellä. Suomen kieltä pitäisi monien mielestä vaalia myös siksi, että kieli on osa kansallista identiteettiä. Kansallisten kielten tukemista perustellaan myös viittaamalla Sapirin – Whorfin hypoteesiin, jonka mukaan kielen rakenne vaikuttaa puhujan havaintoihin ja kokemuksiin maailmasta. Mitä useampia kieliä, sen useampia tapoja kokea maailma.

Ja tottahan se on. Kieli on yksi monista asioista, jotka tekevät meistä sen, mitä me olemme. Englannin kielen leviäminen vähentää osin kulttuurista monimuotoisuutta ja homogenisoi ajattelua. Suomikin olisi paljon heterogeenisempi, jos täällä olisi tusina virallisia kieliä kahden sijaan. Suomenkielinen kansakin oppisi enemmän tieteestä, jos sitä tehtäisiin enemmän suomeksi.

Mutta kielellisellä monimuotoisuudella ja maailmankielen vallan vastustamisella on haittapuolensa, josta ei juuri puhuta. Koska esimerkiksi minun äidinkieleni on suomi, en pysty keskustelemaan erityisen syvällisesti kuin 0,07 % maapallon asukkaiden kanssa. Se on sama kuin jos asuisin Kolarin kunnassa ja pystyisin puhumaan syvällisesti vain kolarilaisten, en muiden suomalaisten kanssa. Varsinkin tiede on niin universaali ilmiö, että sulkeutuneiden kielellisten lokeroiden ylläpitämisen arvo on kyseenalainen. Tutkimustulosten – eli maailmaa koskevan ymmärryksen – tulisi olla koko maailman, ei vain 0,07 % käytössä. Toki voisin käyttää aikaani siihen, että oppisin mahdollisimman monen kielen erinomaisesti puhujaksi. Mutta helpompaa olisi pärjätä yhdellä kielellä.

Kenties hamassa tulevaisuudessa englanti – tai vaikkapa mandariinikiina – kehittyy niin vahvaksi maailmankieleksi, että suurin osa maapallon ihmisistä puhuu sitä kuin äidinkieltään. Millainen valtava rikkaus olisikaan totaalinen ”open access” kanssaihminen, vieraiden kulttuurien ja kaukaisten maailmankatsomusten sisältöihin! Mikä ällistyttävä mahdollisuus globaalin yhteisymmärryksen edistämiseksi olisi yksi ja ainoa maailmankieli! Ajatus ei ole uusi, koska yrityksiä maailmankielen perustamiseksi — oli sitten kyse hepreasta tai esperantosta — on jo ollut. Helpompaa kuitenkin on yksinkertaisesti purkaa esteitä jo valmiiksi suositun kielen leviämisen tieltä.

Jotkut esittävät, että ihmiset eivät koskaan täydellisesti ymmärtäisi toisiaan, vaikka puhuisivat samaa kieltä. Näin varmasti onkin, koska yhteinen kieli ei takaa yhteisymmärrystä. Mutta silti olisi valtava edistysaskel, että matkustaessani mihin

tahansa maahan, lukiessani mitä tahansa kirjaa, katsoessani mitä tahansa elokuvaa tai selaillessani mitä tahansa netin sopukkaa ymmärtäisin, mitä lajikumppanini sanoo. Pystyisin keskustelemaan säästä, ruuasta ja rakkaista asioista – puhumattakaan filosofiasta, uskonnosta, politiikasta ja etiikasta – kenen tahansa kanssa. Ehkä sen hintana olisi jonkinasteinen ajattelun tai maailmankokemisen standardisoituminen, mutta hinta on myös sillä, että maailmassa on yli kuusituhatta kieltä ja ihmisryhmää, joiden puhetta tai kirjoitusta suurin osa maailmasta ei ymmärrä.

On kieltämättä kansallista identiteettiä vahvistavaa, että suomessa on sisu, saatana ja sijamuodot, eikä niitä pysty oppimaan kuin syntymällä Suomeen tai olemalla erittäin motivoitunut. Oma kieli auttaa ihmisryhmää pysymään kulttuurisesti uniikkina – mutta myös muille vieraana.

Jukka Jouhki. antroblogi.fi. 19.1.2018